

Zdenka Holsedl Pertoci | Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota

Pouk slovenščine v nižjem poklicnem izobraževanju

Slovenian Language Lessons in Lower Vocational Education

Izvleček

Članek prinaša predstavitev pouka slovenščine v srednji šoli, in sicer v programu nižjega poklicnega izobraževanja. Takšna vrsta pouka poteka med drugim tudi na Srednji poklicni in tehniški šoli Murska Sobota. Gre za izobraževanje, ki je zelo prilagojeno specifičnim skupinam ljudi; program je javno veljaven ter poteka po predmetniku srednje šole. Dodani sta obravnavi učnih ur, in sicer književna ter jezikovna vsebina, ki pripomoreta k lažjemu razumevanju poučevanja.

Abstract

The article presents Slovenian Language lessons in secondary school or, more precisely, in the lower vocational education programme. Such lessons are also being implemented at the Secondary Vocational and Technical School Murska Sobota. This form of education is highly adapted to specific groups of people; the programme is officially recognized and implemented in accordance with the school's syllabus. It also includes the discussion of two lessons, namely of literature and language lessons, which facilitates an understanding of the teaching method.

Ključne besede:

srednja poklicna in tehniška šola, slovenščina, književna in jezikovna učna ura

Keywords:

secondary vocational and technical school, Slovenian Language, literature lesson, language lesson

roman
vejica
glagol
oklepaj
beseda
glagol
zaimek
vrste besedil
poved
intonacija
met

Uvod

V današnjem vsakdanjem življenju je skorajda nujno, da ima vsak državljan končano srednjo šolo. Dandanes prihajajo v ospredje programi srednjega poklicnega in nižjega poklicnega izobraževanja, saj le-ti zahtevajo veliko praktičnega znanja, kar je v današnjem gospodarstvu zelo iskano.

Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota

Srednja poklicna in tehniška šola Murska Sobota (SPTS) je ustanovljena kot javni zavod za opravljanje vzgojno-izobraževalne dejavnosti, ki se opravlja kot javna služba na področju izobraževanja na podlagi izobraževalnih programov. Delovanje zavoda temelji na Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju in lahko izvaja redno izobraževalno delo po naslednjih programih: nižjem poklicnem izobraževanju za pridobitev nižje poklicne izobrazbe (2-letni program) na strojni usmeritvi; srednjih poklicnih programov za pridobitev srednje poklicne izobrazbe (3-letni program) na elektro, lesarski in strojni usmeritvi; srednjih tehniških programov za pridobitev srednje strokovne izobrazbe (4-letni program) in poklicno-tehniško izobraževanje srednjih tehniških programov za pridobitev srednje strokovne izobrazbe (PTI program) na elektro in strojni usmeritvi.

Z zaposlenimi in ostalimi predavatelji organizira tudi funkcionalno izobraževanje odraslih, pripravlja različne javne razpise in sodeluje v različnih državnih ter mednarodnih programih na področju izobraževanja in opravlja določene storitvene dejavnosti. Je srednja šola s častitljivo več kot stoletno tradicijo neprekinjenega delovanja. Poslanstvo šole je vzgajati in posredovati znanje ter strokovno izobrazbo mladim generacijam iz roda v rod (www.spts.si).

Program nižje poklicno izobraževanje

V izobraževalni program nižjega poklicnega izobraževanja se lahko vpiše, kdor je končal najmanj sedmi razred devetletne oz. šesti razred osemletne osnovne šole in je izpolnil osnovnošolsko obveznost ali zaključil osnovnošolsko izobraževanje po prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom. Izobraževanje traja 2 leti in je ovrednoteno s 120 kreditnimi točkami. S končanim programom si dijaki pridobijo poklic pomočnik v tehnoloških procesih. Usposobljeni so za izvajanje enostavnih del v proizvodnih in tehnoloških postopkih, branje enostavnih delavniških risb in

tehniške dokumentacije, pripravo delovnega mesta za izvedbo tehnoloških postopkov ter posluževanje strojev po navodilih, uporabo in vzdrževanje ročnega in električnega ročnega orodja za obdelavo gradiv, izvajanje enostavnih postopkov spajanja materialov, meritve osnovnih tehniških parametrov in velikosti z merilnimi pripomočki, sodelovanje pri montaži strojev in naprav, upoštevanje ukrepov za racionalno rabo energije, materiala ter časa in vzpostavljanje kooperativnega odnosa s sodelavci. Uspešno končan izobraževalni program, ki zajema zaključni izpit (izdelek in zagovor), omogoča vpis v izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja in srednjega strokovnega izobraževanja.

Pomočnik v tehnoloških procesih se lahko zaposli v vseh industrijskih, obrtnih in servisnih dejavnostih kot: ročni obdelovalec kovin, upravljalec in posluževalec strojev ter naprav, pomožni delavec pri montaži klimatskih, plinskih in ogrevalnih naprav in postaj, kot pomožni delavec pri vzdrževanju v procesni proizvodnji, varilec idr. (www.spts.si).

Pouk slovenščine v nižjem poklicnem izobraževanju

Slovenščina je materni jezik za večino prebivalstva v Sloveniji, vendar se ga prav tako moramo učiti in spoštovati. Na območju Prekmurja živi precej Romov, zato njihov materni jezik ni slovenščina, ampak so se najprej naučili romščine. To poudarjam, ker je v skupini nižjega poklicnega izobraževanja več kot polovica dijakov Romov, zato se je treba na pouk slovenščine še posebej pripravljati. Ostali dijaki (nekateri tudi Romi) so dijaki s posebnimi potrebami. To so dijaki, ki so po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami otroci z motnjami v duševnem razvoju, in ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja ter zagotovitev različnih načinov in oblik pomoči. Dijaki so na podlagi odločb o usmeritvi usmerjeni v izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem in z dodatno strokovno pomočjo.

Pri pouku upoštevam vse dijake, da je snov vsem enako razumljiva. Pouk slovenščine sem izvajala ločeno, in sicer en sklop književnosti in potem drugi sklop jezika. Pri vseh učnih vsebinah je imela pomembno vlogo motivacija, ki je dijake pritegnila in navdušila. Prilagoditi je bilo treba takšno obliko motivacije, ki je bila učinkovita za vse dijake. Najpogosteje sem za motivacijo uporabila pogovor z dijaki, anekdoto, primer iz izkušenj ali življenja ali postavitev različnih vprašanj. Ugotovila sem, da ta populacija dijakov zelo rada pripoveduje o svojih življenjskih izkušnjah, saj izhajajo iz različnih socialnih okolij. Večkrat je bila zanimiva križanka o znanju iz prejšnjih ur, predstavitev slikovnega

Književna učna ura

Artikulacijska stopnja	Aktivnosti učitelja	Aktivnosti dijakov	Učne metode in oblike učne vsebine učila
1. Motivacija in uvajanje	Dijake vprašam, če so kdaj komu peli kakšno pesmico. Poslušam odgovore dijakov in jih zapišem na tablo.	Več dijakov odgovori na enako vprašanje. Odgovore primerjajo in jih pojasnijo.	razgovor, živiljenjska vprašanja
Napoved učnih ciljev	Povem, da bomo v današnji uri spoznali pesem Franceta Prešerna, in sicer <i>Pod oknom</i> .	Dijaki poslušajo razlago in si pesem nalepijo v zvezek.	razlaga
2. Usvajanje nove učne snovi	<p>Ponovitev snovi</p> <p>Dijake vprašam o življenju, delu in pomenu Franceta Prešerna.</p> <p>Spomnim jih, da gre za največjega slovenskega pesnika, ki je ustvarjal v obdobju romantike.</p> <p>France Prešeren, <i>Pod oknom</i></p> <p>Dijakom povem kratko vsebino pesmi. Razložim jim, da gre za pesem, kjer zaljubljenec pod oknom hrepeni po ljubljeni ženski ali dekletu, največkrat v poznih urah mesečne noči. Povzamem, da so to značilnosti ljubezenske podoknice.</p> <p>Povem, da bomo pesem prebrali.</p> <p>a) <i>Interpretativno branje besedila</i> Preberem pesem.</p> <p>b) <i>Čustveno spoznavni premor</i></p> <p>c) <i>Izpoved doživetja</i> O prebrani pesmi jim postavljam vprašanja. O čem govori pesem? Kakšna je pesem po razpoloženju? Kako se pesem konča?</p> <p>č) <i>Interpretacija</i> Povem, da bomo pesem še enkrat prebrali in jo vsebinsko razčlenili.</p> <p>Dijakom pomagam razviti in obnoviti vsebino pesmi. Ponovim značilnosti ljubezenske podoknice.</p> <p>d) <i>Nove naloge</i> Dijaki si zapišejo o obravnavani pesmi dve vprašanji: Opišite zunanjo zgradbo pesmi. Zakaj je pesem osebnoizpovedna? Dam jim navodila za delo, jih spremljam in jim pomagam pri odgovarjanju. Skupaj pregledamo rešitve. Dopolnim nejasnosti. Spremljam njihovo delo, jim nudim pomoč in razložim, če je še kaj potrebno.</p>	<p>Dijak navede pomembne podatke iz Prešernovega življenja. Pozna njegovo zbirko <i>Poezije</i> in izpostavi pomembna dela: <i>Zdravljica, Krst pri Savici, Sonetni venec</i>. Dijaki poznajo življenje in delo avtorja.</p> <p>Dijaki poslušajo vsebino pesmi in si jo poskušajo zapomniti, da bodo lažje sledili obravnavi.</p> <p>Spoznajo značilnosti ljubezenske podoknice.</p> <p>Dijaki se pripravijo na branje.</p> <p>Dijaki poslušajo in spremljajo interpretativno branje pesmi.</p> <p>Dijaki se o prebrani pesmi pogovarjajo. Izrazijo svoje doživetje ob prebranem besedilu (občutja, zaznave, predstave).</p> <p>Dijaki glasno preberejo pesem. Razčlenjujejo literarno besedilo, dopolnjujejo prvotno doživetje s poglobljenim razumevanjem.</p> <p>Povzemajo vsebino pesmi. Ugotovijo, da je pesem osebnoizpovedna in nagovorna.</p> <p>Dijaki si v zvezke zapišejo vsebino pesmi in njene značilnosti.</p> <p>Dijaki poslušajo navodila za delo.</p> <p>Dijaki individualno v zvezke napišejo odgovore na vprašanja o pesmi.</p> <p>Dijaki preberejo rešitve.</p>	<p>frontalna oblika, razgovor, romantika, France Prešeren</p> <p>frontalna oblika, razlaga, vsebina</p> <p>razlaga, <i>Pod oknom</i>, ljubezenska podoknica</p> <p>razgovor, frontalna oblika, vsebina</p> <p>razgovor, frontalna oblika, vsebina</p> <p>frontalna oblika, vprašanja, individualno delo</p> <p>razgovor, individualno delo, frontalna oblika</p>
3. Urjenje, vadba ponavljanje, utrjevanje	Povem, da je pesem tudi uglasbena. Dijakom predvjam posnetek.	Dijaki poslušajo posnetek pesmi.	frontalna oblika, poslušanje, pogovor

gradiva, aktualne zgodbe in novice, ki jih lahko uvedemo v učno uro. Dijaki se radi seznanjajo z aktualnimi novicami, saj jih v življenju zelo navdušujejo različni mediji. Zelo učinkovita je tudi vizualna motivacija, saj sem k učni uri prinesla različne predmete, ki smo jih uvedli v učno snov z različnimi interpretacijami. Kot motivacijo sem uporabila tudi posnetek kakšne glasbe, videoposnetek ali zemljevid.

Pouk književnosti je največkrat potekal tako, da sem v razredu najprej predstavila književno obdobje in šele nato sem se lotila obravnave posameznih avtorjev. Sledila je predstavitev avtorjevega življenja in dela. Dijaki so ga imeli možnost dojemati tudi vizualno, in sicer na videoposnetkih, kjer je bilo to mogoče. Največkrat smo skupaj sestavili in zapisali miselni vzorec, ki je zajemal bistvene podatke o avtorju in njegovem delu. V nadaljevanju sem obravnavala izbrano delo avtorja, ga prebrala, interpretirala in analizirala. Dijaki so imeli možnost glasno brati ter podati svoje mnenje, ugotovitve in opažanja. Pri jeziku je delo potekalo drugače, saj se že snov razlikuje od književnosti, in tudi vsebina dijakom ni tako blizu kot književna besedila. Ker večine snovi ne poznajo, sem jim najprej učno snov razložila, in nato so snov zapisali v zvezke. Razlaga se je začela tako, da sem vedno najprej prebrala primer (npr. predstavitev osebe), šele nato sem primer podkrepila s strokovno terminologijo (npr. opis, oznaka). Izkušnje so pokazale, da je takšen način dela boljši, saj dijaki lažje dojemajo snov, če najprej slišijo primer in potem določeno poimeno-

vanje. Po razlagi in zapisu so sledile vaje iz obravnavane učne snovi in utrjevanje po določenem obravnavanem sklopu. Velikokrat sem predvsem za področje jezika pripravila dodatne vaje, ki sem jih prilagodila skupini dijakov. Izbrala sem takšne naloge, ki so dijakom delale največ težav, in primere, ki bi jim v življenju koristili. Izkazalo se je, da ta skupina dijakov potrebuje veliko vaj pri prepisovanju besedil, sestavljanju krajših besedil in vaje iz pravopisa.

Pouk slovenščine sem korelirala tudi z drugimi predmeti, in sicer velikokrat z zgodovino, geografijo, likovno vzgojo, biologijo, kemijo ter državljsko vzgojo in etiko.

Ocenjevanje znanja je potekalo po manjših sklopih. Književnost sem ocenjevala ustno, kjer so dijaki dokazovali izražanje, sposobnost ustnega mišljenja, razmišljanja in branja besedil. Pri slovnici so dokazovali pisno sposobnost podajanja odgovorov s praktičnimi primeri, ki so bili že znani ali pa so si izmislili nove. Pokazali so tudi sposobnost pisanja različnih besedilnih vrst. Posebno pozornost sem namenila tistim, ki jim bodo v življenju prišle najbolj prav in jih bodo morali sestavljati sami (življenjepisi, uradna prošnja, vabilo).

Primeri učnih ur z izbrano vsebino

V nadaljevanju predstavljam potek učne ure, ko sem z dijaki obravnavala književno besedilo Franceta Prešerna, in sicer *Pod oknom*, ter potek slovnice ure o opisu predmeta.

Jezikovna učna ura

Artikulacijska stopnja	Aktivnosti učitelja	Aktivnosti dijakov	Učne metode in oblike učne vsebine učila
1. Motivacija in uvajanje	Dijakom pokažem nekaj zanimivih predmetov.	Dijaki si ogledajo predmete in jih opišejo. Opisujejo zunanji izgled, sestavne dele in njihovo rabo.	frontalna oblika, razgovor, pogovor
Napoved učnih ciljev	Povem, da bomo v današnji uri spoznali opis predmeta.	Dijaki pripravijo delovni zvezek in zvezek.	razlaga
2. Usvajanje nove učne snovi	V delovnem zvezku preberem primer opisa predmeta: Viadukt presežkov. Ob sliki razložim zgradbo besedila. O prebranem primeru preberem vprašanja v delovnem zvezku. Projiciram zapis o opisu predmeta, ki si ga dijaki preberejo in preprišejo v zvezek. Dam navodila, da vsak opiše poljuben predmet, ki ga najbolj pozna. Spremljam njihovo delo, jim nudim pomoč in razložim, če je še kaj potrebno.	Dijaki poslušajo branje besedila in poslušajo razlago. Ustno odgovarjajo na vprašanja o prebranem besedilu. Dijaki si v zvezek zapišejo zapis o opisu predmeta. V zvezek opišejo opis predmeta, ki ga zelo dobro poznajo. Pri tem upoštevajo zgradbo besedila in pravopisno pravilnost.	frontalna oblika, razgovor, Viadukt presežkov, delovni zvezek str. 30 razlaga, opis predmeta individualno delo, opis svojega predmeta
3. Urjenje, vadba ponavljanje, utrjevanje	Poslušam branje dijakov. Zapisane izdelke jim pregledam in jezikovne napake popravim.	Vsak dijak prebere svoj opis predmeta. Opise med seboj primerjajo in jih po potrebi dopolnijo.	frontalna oblika, razgovor

ZAPIS V ZVEZEK

France Prešeren, Pod oknom

Vsebina pesmi

Pesem prvi osebi izpoveduje svoje ljubezensko čustvo. Gre za neuslišano ljubezen. Čustvo je zelo močno in neobvladljivo. Na pesnikovo čustvo se ne odzivata ne dekle ne nara. Konec pesmi pove, da lahko zavrnjena ljubezen povzroči skrajno nesrečo in obup. Če dekle ljubi drugega, bo pesniku počilo srce.

Literarna vrsta: ljubezenska podoknica (zaljubljenec pod oknom hrepeni po ljubljenu ženski ali dekletu, največkrat v poznih urah mesečne noči).

ZAPIS V ZVEZEK

Opis predmeta

V opisu predmeta predstavimo sestavne dele predmeta, zunanji videz, njegove lastnosti, uporabnost, prednosti in pomanjkljivosti predmeta, zanimivosti. Uporabljamo sedanjik, veliko je pridevnikov in prislovov, saj z njimi opisujemo lastnosti predmeta (višina, debelina, barva, dolžina). Povedi so kratke. Pomemben dodatek opisa je slikovno gradivo.

Povzetek

Program nižjega poklicnega izobraževanja postaja v današnjem času priljubljena oblika izobraževanja za tiste, ki so po učnih sposobnostih slabši, saj je predmetnik zelo prilagojen osebam s posebnimi potrebami.

Za lažjo ponazoritev poučevanja sem v okviru Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobota predstavila program nižjega poklicnega izobraževanja slovenščine. Ugotovila sem, da je lahko poučevanje v takšnem programu raznoliko in pestro, saj so v razredu različni dijaki tako po znanju, učnih sposobnostih, vedenju in socialni pripadnosti. Učitelj se mora zelo potruditi pri motivaciji in doseganju učnih ciljev, izbrati mora različne metode in oblike dela, s katerimi pridobi povratno informacijo s preverjanjem in ocenjevanjem znanja.

Delo sem dokazala z dodanima učnima pripravama; prikazala sem potek obravnave knjižnega besedila Franceta Prešerna, in sicer *Pod oknom*, ter jezikovno uro o opisu predmeta. Obe izvedeni obravnavani uri sem primerjala in ugotovila, da dijaki bolj dojemajo jezikovno besedilo, saj jim je bližje in si ga lahko vizualno predstavljajo. V učni uri sem vključila tudi pravila uspešnega bontona in vedenja, saj nekaterim dijakom pri pouku to povzroča težave.

Viri in literatura:

Debeljak, Drago in Jožef Beg, Jožica. 2019: *Slovenski jezik: delovni učbenik za slovenščino v 1. in 2. letniku nižjega poklicnega izobraževanja*. Ljubljana: DZS.

Debeljak, Drago in Jožef Beg, Jožica. 2008: *Berilo – učbenik za 1. in 2. letnik nižjega poklicnega izobraževanja*. Ljubljana: DZS.

SPTS. Dostopno na: <http://www.spts.si/> (13. 10. 2020).
